

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Telegram.

Idrija, 4. marca 1908.

Pri današnji ožji volitvi za deželni zbor kranski je bil proti dekanu Mihi Arko izvoljen deželnim poslancem učitelj Engelbert Gangl.

Slovenskemu štajerskemu učiteljstvu!

Šmarsko-rogarško učiteljsko društvo je izdalo poziv, v katerem prosi prispevkov v proslavo umrlega našega prvoborilca tovariša Vekoslava Strmška, bivšega nadučitelja v Sv. Petru na Medvedovem selu.

„Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ se pridružuje tej prošnji ter poziva vse v nji združeno učiteljstvo, naj prispeva v ta namen. Združenih nas je v „Zvezi“ 571 učiteljev in učiteljic, ako da vsak vsaj po eno kronico, potem so proračunjeni stroški že pokriti. Seveda, kdor lahko več da, naj vpošlje večji znesek.

Nepotrebno bi bilo naštevati velikih Strmškovih zaslug za šolstvo in učiteljstvo, ker to je itak znano vsakemu tovarišu, vsaki tovarišici. Kratko rečeno: Strmšek je bil najidealnejši tovariš, zvest prvoborilec učiteljstva, ustanovitelj naše „Zveze“ itd.

Počastimo dostojno spomin blagega pokojnika!

Vodstvo „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“.

Nenasitnost militarizma.

(Paralela med njim in šolo.)

Koliko težkih bojov mora imeti šolstvo na vse fronte, da se izrazimo v vojaškem žargonu. Boriti se mora z ljudsko nevednostjo, ki ne ceni še dovolj njenega blagodejnega vpliva. Težak je boj s takimi imenovanimi krščansko-socialnimi, ljudskimi strankami i. t. d. Toda najtežji je boj z gospodom finančnim ministrom.

Ta gospod ima denar za vse, le za šolstvo ne da rad beliča izpod palca. Od vseh strani ga prosijo razni stanovi, toda nobenemu ne zapira vrat svojega kabineta tako hermetično kakor učiteljstvu, nobene korporacije ne gleda tako pisano kakor ravno šolstvo.

Za uradnike že najde država, kak prigrizek — toda nihče naj ne misli, da ne privoščimo temu stanu priboljškov.

Še bolj radodarna je država če potrka duhovščina na vrata njene blagajnice. Par milijonov že dobe, saj davkoplačevalci tako nič ne rečejo. Toda v zadnjem času se je začela kampanja za povišanje in proti povišanju častniških plač. Kakor človekoljubi nimamo ničesar proti temu, če dajo častnikom take dohodke, da jim ni treba stradati. Vprašanje je le, če so res potrebni pobojška in če ga zaslužijo.

Častnik je izjema med stanovi. Ne smemo kar absolutno vseh obdolževati, toda ogromna večina jih je, ki so le izvršni kavalirji v salonih.

Njihovega poklica, njihovega dela nikakor ne moremo primerjati z učiteljskim.

Seveda nastopa vlada, dvor in kar leze in gre po Avstriji, da se temu stebru države napolnijo luknjasti in prazni žepi.

Saj sloni država zgolj na armadi, kakor pravijo nemški militaristi: „Deutschlands Macht liegt einzig und allein nur in einer starken Armee und Flotte“.

Ne maramo zaiti predaleč. Toda poglejmo nekoliko statistiko stroškov za vojsko in mornarico vevlasti, in mozeg se nam mora pretresti ob pogledu na vrsto milijonov, ki gredo leto za leto nenasitnemu molohu militarizma v trebuh za orožje, trdnjave, bojne ladje, itd.

Oglejmo si mornarske proračune posameznih držav za dobo 1899/00—1905/06, torej za dobo sedmih let!

Anglija je izdala v tem času za mornarico	4.533.900.000 mark
Zedinjene države Severne Amerike	2.374.200.000 „
Francija	1.773.200.000 „
Rusija	1.553.200.000 „
Nemčija	1.347.000.000 „
Italija	689.000.000 „
Avstrijsko-ogrska mornarija	317.300.000 „
Skupaj	12.587.800.000 „

To je velikansko: 12.587.800.000 mark ali 15.105.360.000 K za vojno mornarico sedmih držav v sedmih letih! Človeku se kar temni pred očmi! K tem državam prištejmo še Japan ter stroške za mornarice v letu 1907/08. in pridemo do vsote okroglih 20.000.000.000 K le za mornarico teh držav v teku osmih let!

Koliko požrejo pa šole stalne vojske!

Nemška armada velja	700.000.000 mark
Francoska „	700.000.000 „
Angleška okroglo	500.000.000 „
Naša država „	300.000.000 „
Rusija „	900.000.000 „
Japan „	400.000.000 „
Skupaj	3.500.000.000 mark

Tu je zopet vsota 4.200.000.000 K, toda le v enem letu!

Saj je res škandal, da potrosi za stalno vojsko in mornarico Nemčija nad milijardo na leto, istotako Rusija, Francija in Anglija. Potem pa pridigujejo nekaj o svetovnem miru, o izvrstnih odnosih med državami.

Kaj naj rečemo takemu miru, ki je požrl v desetih letih 102.000.000.000 K!

Interesantno je primerjati te podatke z izdatki za šolstvo.

Pred nami leži majhna razpredelnica, ki kaže razmerje med stroški za vojsko in šolstvo.

	za šolo	za vojsko
mark 12—, mark 6-50		
v Nemčiji	5-50, „	14-50
v Franciji	4—, „	20—
v Angliji	5—, „	20—
v naši monarhiji	1-50, „	7-20

Ni li to sramota za dvajseti vek, da je samo ena država na svetu, kjer presegajo stroški za šolstvo stroške za militarizem?!

Koliko aktov se popiše, koliko moledovanja je treba večkrat za učilo, ki velja par kron. Toda nihče ne vidi zapravljenosti vojne uprave.

En topič, takimenovani „Maschinengeschütz“, ki je nekoliko drugačen kakor „Maschinengewehr“ (strojna puška) 3-7 cm kalibra velja 3500 mark (4200 K). Z njim se lahko

ustreli 3500 krat. Vsak strel velja 7 mark (8-4 K).

7-5 cm brzostrelni top velja 8000 mark (9600 K). Ustreli se z njim kvečjemu 1500-krat. Vsak strel velja 50 mark (60 K).

20 cm brzostrelni top velja 80.000 mark (96.000 K); ustrelje z njim lahko 300 krat. Vsak strel velja 800 mark (960 K).

30-5 cm top (najtežja artilerija) velja 300.000 mark (360.000 K); ustreliti se more z njim največ 100 krat. Vsak strel velja 3000 mark (3600 K).

Zdaj pa računajmo!

3-7 cm top izstreli v par minutah lahko 29 400 K. Zraven postane še nerabljev, kar da vsoto 33 600 K.

7-5 cm top porabi 90.000 K, zraven postane nerabljev, skupaj 99 600 K.

20 cm top porabi 288.000 K, zraven še njegova cena 96 000 K, skupaj 384.000 K.

30-5 cm top pa postreli 360.000 K, zraven postane nerabljev, 360.000 K, skupaj 720.000 K, za 5400 strelav iz teh štirih topov.

Predragi čitatelji, nikar ne mislite, da se šalimo! Res je pust v deželi, toda to so gola fakta, resnični podatki po uradnih izkazih.

Primerjaj sedaj s temi stotisoči, da, milijoni stroške za šolstvo v svojem okraju, v deželi in državi. Žal, da nimamo pri rokah nobene statistike o šolstvu teh držav. Potem bi se jasnejše pokazala ironija teh suboparnih števil.

V Italiji traja, če se ne motimo, po zakonih določeni šolski obisk 3, piši in čitaj tri leta.

Šole so hlevi, pravi atentat na modernost, ljudstvo beži trumoma v Ameriko, vojna uprava pa določi za 4 oklopnice kar 200.000.000 lir. To so številke, da človeku kar brli pred očmi.

Za danes ne nadaljujemo s temi podatki, temveč zaključujemo.

Menimo, da mora vsakega človekoljuba prijeti sveta jeza, zročega to zapravljanje ljudskega imetja. Ljudstvo plačuj, prelivaj svojo kri za državo, a luč omike ne sme k tebi. Nujno je potrebno, da se ljudstvo zave. V ta namen le izobrazbe več med nje. Spozna naj svoje pijavke, ki mu pijejo srčno kri.

Državi pa kličemo:

Kjer jemlješ milijone za topove in vojne ladje, kjer dobivaš denar za barbarizem, tam moraš imeti tudi denar za šolstvo.

Rajši manj kanonov, pa omikano ljudstvo.

Kakor je klerikalizem nevaren šolstvu, tako mu je tudi militarizem, kar hočemo o priliki morda natančneje obrazložiti.

Škandalozno je že čez mero, da zborujejo v Haagu mirovni delegatje, doma pa medtem začno graditi oklopnice Dreadnought-tipa z 18—21.000 tonami, ko so bile največje vojne ladje 1905. l. 15.000 tonske, izjemoma 16.000 ton imajoče. — Sramotno za prosvetljeni 20. vek je tudi, da mora znanost, tehnika, vsaka koristna iznajdba napraviti najprej kankan pred molohom militarizma.

Sklepamo z besedami Hans Krämerja:

Vom ersten Schießpulver bis zum Dynamit und Oxilquit, vom römischen Ballist bis zum Maschinengewehr, vom Pharos, der den heimkehrenden Kriegsschiffen den Weg zum sicheren Port weisen mußte, bis zum modernen

Unterseeboot, dessen Fischrumpf ein wahres Museum von Kunstwerken der Technik birgt — immer mußten fast alle neuen Ergebnisse der Erforschung der Naturkräfte zunächst dem Kriegswesen der Völker ihren Tribut zahlen. — Zum Danke dafür haben oft genug Schlachtgetümmel und Kriegsgeschrei die Kultur um Jahrhunderte zurückgeworfen.

Tem besedam nimamo kaj dodati, ter končamo v dobri nadi, da ustrezemo marsikomu z razkrinkanjem tega drugega našega nasprotnika, ki nam odjeda milijone, katere bi ravno šolstvo tako potrebovalo.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca februarja: K 40.078-19.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

0 šolski reformi.

VIII.

Kaj je z žensko izobrazbo in vzgojo?

Predvsem se obračam proti dvojni moral, ki je posledica današnjih gospodarskih in kulturnih razmer. Največji lahkoživci pripovedujejo z najsvetejšo resnostjo, da je poklic žene materinstvo. Vprašam: Zakaj se z isto resnostjo ne pripoveduje dečkom, da je njih poklic očetovstvo? Ravno v tem, da se to ne godi, se kaže nadoblast moža nad ženo, ki jo je rodil današnji gospodarski red; sedanja vzgoja, ki sloni na tem gospodarskem redu, pa daje tej nadoblasti vedno novega netiva.

Za kaj gre pri enakopravnosti žene z možem?

Ne gre za to, da bi bila žena vse tisto in ravno tisto kakor mož, marveč gre za to, da se more svobodno razvijati sorazmerno s svojimi telesnimi in duševnimi zmognostmi. Nič več! Emancipacija žene od moževe nadoblasti pojde roko v roki z emancipacijo moža od gospodarskega reda, ki je rodil njegovo nadoblast nad ženo.

Naloga vzgoje bi morala biti, da pripravlja to osvoboditev, da zbujata naravnejše pojmovanje spolnega življenja, ki je ravno tako vprašanje moža kakor žene. Doslej prevladuje nazor o človeku kot središču vesoljstva, na njegovo mesto mora priti prirodoslovno-biološki nazor, ki nas uči, da pojmuje človeka v zvezi s prirodo. Potem odpade tudi metafiziški nazor o spolnem življenju, ki smatra spolnost za nizki in naravnost živalski nagon, kvečjemu za nekakšno nujno zlo, dočim je v resnici naravna funkcija človeškega organizma, ki se seveda ne sme rabiti lahkoimišljeno in prezgodaj.

Zato je treba presojati vzgojo z ozirom na obojno mladino, možko in žensko, upoštevajoč pri tem različne funkcije, ki jih imata v človeški družbi mož in žena, toda ne pozabljajoč, da so enako potrebne za dosego skup-

nega cilja. Ne sme pa zabresti ta vzgoja, da bi iz enostranske premise o nekakšni absolutni nujnosti materinstva onemogočevala ženi usposobljenost za samostojno življenje, h kateremu jo sili današnji gospodarski red in to, prosim, ne samo neomogočno, marveč tudi omoženo, kar velja zlasti za delavske sloje. S tem je tudi dokazano, da i materinstvo, oziroma zakon ni sredstvo, ki bi bilo z njim rešeno žensko vprašanje, ker se ne da ločiti od moškega vprašanja.

Kako površno in neodkritosrčno je danes geslo, da je poklic žene materinstvo! Tista družba, ki razglasa to geslo, ne stori skoro ničesar ali vsaj jako malo, da bi pripravljala ženo na ta njen baje najsvetejši poklic. Ali današnja ženska izobrazba in vzgoja usposablja ženo za ta njen poklic? Kaj še! Saj to se ne spodobi, da bi žena vedela o tem prej, kakšne so njene fiziološke funkcije, preden je ne izuči fait accompli, dostikrat po mnogih blodnjah in razočaranjih, pretresujočih njeno dušo in telo! Po pravici se 20. stoletje imenuje stoletje otroka in prej, nego govorimo o dolžnostih otrok do staršev, je treba poudarjati dolžnosti, ki jih imajo starši do svojih otrok ne samo, ko so se že rodili, marveč še preden so zagledali luč sveta. Sedaj pa vprašam: Ali daje današnja družba ženi (in isto velja seveda tudi za moža) tak pouk in tako vzgojo, da se zaveda svojih dolžnosti nasproti sebi in svojemu rodu? Na to odgovorjam: Dokler je družba na stališču, da je za ženo vse dobro; dokler je ne poučuje in ne vzgaja za umevanje najvišjega in najvažnejšega misterija, iz katerega se poraja človeška družba, ki z njim stoji ali pade: dotlej je geslo o svetosti materinstva fraza!*

Iz teh premis, iz te teoretične podlage izvajamo sedaj praktične zaključke, kar se tiče ženske izobrazbe in vzgoje.

Odstraniti je treba dosedanj dualistični sistem, ki loči spola drug od drugega, da ju poučuje in vzgaja vsakega posebej brez ozira na skupnost. To je enostranska vzgoja, ki zbuija poželjenje in strasti ter daje tako spolnemu nagonu od vsega početka nezdravo smer; zakaj zapomnimo si, da to, kar ni vsakdanje, draži in provzroča radovednost. Nasprotno vpliva skupna vzgoja dečkov in deklic ali koedukacija blažilno, ker kroti strasti, ako mladina še ni popolnoma pokvarjena. Da pa bo vedno manj pokvarjene mladine, zato je dolžnost družbe, da odstranja gmotno in duševno bedo, ki zakrivlja pokvarjenost mladine. Toda ne z miloščino in moralizovanjem, marveč s kulturno in socialno politiko! Poleg tega je treba upoštevati, da nevednost še ni nedolžnost, ampak da je resnična nedolžnost ona, ki spaja jasno spoznanje s trdno zavestjo o dalekosežnosti in veliki odgovornosti spolnega nagona. To se pa doseže s poukom in glavno z vzgojo, ki naj ustvarja dispozicije za prirodno pojmovanje spolnosti. Potrebujemo telesne in duševne dietetike, ki krepi telo in čisti naše naziranje in čuvstvovanje ter daje vsemu našemu stremljenju socialno-higiensko smer v soglasju s naravo in etiko, ki se morata ujemati. Pri tem je neizogibni pogoj ta, da se rodovina in šola vzajemno podpirata, da ostala družba ne podira, kar zida šola.

V ljudski in meščanski šoli se skupno vzgajajo dečki in deklice. Torej je v dobi, ko se spolnost začenja šele pojavljati, zato pa mora higijensko-etični pouk, ki bi nadomeščal verouk, ustvarjati di-pozicije, da dobi spolski nagon pripravljen tla, oporo, da ne zaide na neprimodna pota, ki vodijo v propast. Podajati splošno pouk o spolnosti, smatram pri tej stopnji za neumestno. Odločno pa obenem zametam, da se eventualno vprašujoči otroški duši dajejo dvomljivi in lažnivi odgovori namesto resnice, zavite v primerno obliko, ki bi se prilagala sprejemljivosti mladine v posameznih fazah njenega razvoja. Torej: Na tej stopnji naj šola pripravlja in uvaja dečke in deklice v spolni svet s primerno telesno in duševno vzgojo, ne da bi se direktno dotikala spolnega vprašanja. V posameznih slučajih pa, ko se spolnost že pojavlja, naj šola roko v roki z rodovino vodi spolno vzgojo; zakaj najsubtilnejša navodila v tem vprašanju mora šola brezdomno prepustiti domu. Tu vidimo, kako važno je za učitelja, da pozna fiziološke in psihološke procese človeškega razvoja, da more ali sam ali v zvezi s šolskim zdravnikom uspešno voditi spolno vzgojo v sporazumu z rodovino.

*) O spolnem vprašanju in o spolni vzgoji, pri naša izborna članke časopis „Natur und Schule“. (Lipsko in Berlin)

Po prebiti ljudsko-meščanski šoli nastopaj odločitev Kdor ostane samo v nadaljevalni šoli, ta naj dobi pri pouku o zdravstvu pojasnila o spolnosti; kdor pa gre v enotno srednjo šolo ali v razne strokovne šole (poljedelske, obrtne, trgovske), ta se naj seznani tu s tem vprašanjem. Mislim, da starost na tej stopnji šolstva omogočuje in naravnost zahteva, da se izpregovori odkrite besede v spolnem življenju. Ta posel bi mogli uspešno vršiti zlasti šolski zdravniki.

Gospodinske šole, urejene krajevnim priklanam primerno, ali višje dekliske šole so namenjene posebej ženski mladini. Vzgajajo naj ženo za zakonsko življenje, podajajoč ji izobrazbo iz domačega gospodarstva, zdravstva in vzgojeslovja; ne smejo pa pri tem zane-marjati onega pouka, ki ga potrebuje žena kot član človeške družbe enako kakor mož brez ozira na spol.

Ženi naj pa bo odprta tudi pot do vseh strokovnih šol, do enotne srednje šole, učiteljskih akademij, vseučilišča itd., da more doseči isto izobrazbo in si na isti način služiti svoj kruh kakor mož, ako so jo gospodarske razmere prisilile do tega ali ako čuti v sebi zmožnosti in veselje do samostojnega življenja. Tudi tu sta vzgoja in pouk skupna. Čim več moške in ženske mladine bi se oglašalo, tem več bi seveda moralo biti šol.

Pri ženski kakor pri moški vzgoji ne gre za uniformiranje, temveč za individualiziranje, ki ne duši in ne mori osebnosti, ampak jo goji in krepi. Odstranimo umetno ograjo dualističnega nazora in slepilo dvojne morale, potem postane napredek žene tudi napredek moža in narobe, s tem pa obenem napredek človeške družbe obče.

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic.

Vodstvo „Zveze“ je potom okrožnic poročalo o svojem delovanju posameznim učiteljskim društvom. Ker pa nekatera društva ne zborujejo mnogokrat in zato njih člani pravčasno ne zvedo o vsebini okrožnic in sploh o „Zvezinih“ ukrepih, se je sklenilo važnejše reči priobčevati tudi v našem stanovskem glasilu v „Učit. Tov.“

V smislu „Okrožnice II.“ so nekatera društva že izvolila nove upravne odbornike. Naznanili so se že sledeči:

I. Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj: 1. Supan Ignacij — Brežice; 2. Tomine Blaž — Globoko.

II. Gornjegrajsko učiteljsko društvo: 3. Burdian Ivan — Šmartno.

III. Šaleško učiteljsko društvo: 4. Weber Valentin — Šmartno na Paki.

IV. Celjsko učiteljsko društvo: 5. Brinar Franjo — Gotovlje. 6. Čulek Josip — Sv. Jurij na juž. žel. 7. Petriček Anton — Žalec. 8. Voglar Franjo — Celje.

Prosijo se vsa v „Zvezi“ združena društva, naj takoj izvolijo v smislu pravil ter naznanijo svoje upravne odbornike.

Vodstvo je sklenilo, da se o priliki zborovanj „Zveze“ na velikonočni ponedeljek letos priredi v Celju koncert, katerega proizvaja slovensko štajersko učiteljsvo. Ta ideja je bila povsod sprejeta z navdušenjem, toliko bolj ker se koncert imenuje jubilejski koncert. Priredi se namreč v proslavo 60 letnega vladanja našega cesarja. V to svrhu se tudi prvi dve točki vzporeda izvajata. Pevo-vodstvo je prevzel tovariš Vrečer iz Žalca. Določile so se tri pesmi, ki se pojo skupno, in sicer po en mešan, ženski in moški zbor. Mešan zbor: Kukavica. Uglasbil Jos Paukner. Besede prevel iz češčine Ljudevit Černež.

Ženski zbor: Po slovesu. Uglasbil E. Adamič.

Moški zbor: V mlinu. Uglasbil Rožanc. Pri mešanem zboru nastopi kakih 100, pri ženskem in moškem pa po 50 pevk in pevcev. Na vsa okrajna učiteljska društva združena v „Zvezi“ so se poslala vabila, naj delujejo predsedstva društev na to, da kolikor največ pevcev in pevk nastopi.

Note so se začele te dni razpošiljati. Kdor bi rad sodeloval in tamošnje okrajno učiteljsko društvo sedaj ne zboruje, naj piše tozadevno direktno tajniku „Zveze“, tovarišu

Šijancu v Gornjem gradu, on bo takoj pojasnil zadevo, oziroma doposlal note.

Razen skupnih zborov nastopi še tovarišica Drobničeva kot solistinja in kot solist pa tovariš Vrabl.

Tovarišica Schreinerjeva svira na klavirju Chopinovo Nokturno v des duru. Umetno točko si je izbral tudi naš znani goslar tovariš Fran Serajnik, znani virtuozi na goslih. Spremlja ga tovarišica Schreinerjeva.

Da pa bode koncert tudi v gmotnem oziru zasiguran, se razpošljejo v prvi polovici meseca sušca vstopnice v predprodajo. Vsakega učitelja, vsake učiteljice je sveta dolžnost kupiti vstopnico, četudi ne bo mogoče iti v Celje.

Tovarišicam bo dana lepa prilika razpečavati vstopnice med prijatelji in znanci. Par lepih besedi, no in en lep pogled — pa bo vstopnica prodana. Tako ena — tako več. Čisti dohodek koncerta je namenjen v učiteljske dobrodelne namene, zato pač delujmo z združenimi močmi za moralni in gmotni uspeh istega.

Na obnem zboru „Zveze“ na velikonočni ponedeljek predavata c. kr. učiteljski profesor g. dr. Fran Ilešič v Ljubljani, naš štajerski rojak, in pa tovariš g. Ljud-vit Černež. Ta si je izbral temo: „Vzgojujmo mislece!“

Letošnji velikonočni ponedeljek bodi naš dan, dan slovenskega štajerskega učiteljstva. Agitujmo med seboj za mnogobrojno udeležbo. Pevke in pevci, urno po note — nepevci pa tudi v Celje dne 20. aprila letos.

Slozni nastop in uspeh bo velik!

Slovensko vseučilišče in naši politiki.

Pred nekaj dnevi je bruhnilo z vso silo na dan vprašanje o italijanski univerzi. Nemški in italijanski listi pišejo dolge članke dannadan o tem važnem problemu, poslanci obeh narodov se zbirajo, posvetujejo in zavzemajo stališča tako napram vprašanju samemu kakor napram vladi, ki ga je izprožila. Tudi italijansko dijaštvo ni ostalo tiho, ampak je na velikem shodu na Dunaju povedalo, kakšnega mnenja je o tem vprašanju.

In mi Slovenci?

Do zdaj se je vedno naglašalo, da obstoji med italijanskim in slovenskim vseučiliščem tako trdna vez, da je prvo brez drugega popolnoma nemogoče. In kaj vidimo? Zdaj, ko je postalo vprašanje italijanskega vseučilišča aktualno, ko so se celo nemški politiki izjavili, da se ta zadeva mora rešiti in so se na tihem že sprijaznili z vladnim načrtom, v tem tako važnem trenutku slovensko časopisje prinaša lakonična poročila o celi akciji, slovenski poslanci molče kot grob, sploh nihče se ne zmeni za to vprašanje več kot za lanski sneg.

In vendar se polnijo predali naših političkih listov, zlasti obeh največjih, z vsemi mogočimi stvarmi, naši poslanci uživajo božji mir, toda o kaki akciji za slovensko univerzo ni ne duha ne sluha! Ali se zdi gospodom to vprašanje tako malenkostno, da se ne izplača odpreti ust?! Ali pa morda namerava kdo s svojimi taktičskimi potezami osrečiti slovenski narod na podoben način kot z rešitvijo Proftove afere v Ljubljani?

Čehi imajo že svojo univerzo v Pragi in vendar se pripravljajo z vso silo, da prodro s svojo zahtevo po drugem češkem vseučilišču. Tudi Rusini se baje že živahno gibljejo, le Slovenci spimo zimsko spanje kot polh v duplu in čakamo, da nas kdo podreza ter nam vrže drobce hrane v usta. Da pri takih razmerah ni nikakega življenja, nikakega napredka, ampak samo slepomišenje in tavanje v temi, to je menda popolnoma umljivo. In kako bi bilo drugače?! Kadar so volitve končane, mandati razdeljeni, kdo bi si tedaj kratil predpustno veselje z luščenjem tako trdih orehov kot so slovenska kulturna vprašanja?! Ne izplača se!

Kakor sedaj, tako se tudi pred tedni našim poslancem niti našim listom ni zdelo vredno izpregovoriti kako pametno glede avtonomije avstrijskih vseučilišč, dasiravno so nemški krščanski socialci spravili to važno zadevo na tapet in dasiravno to vprašanje še danes visi nad glavo

avstrijske vlade kot Damoklejev meč. Kaj naše časopise in naše zastopstvo na Dunaju briga, če je avtonomija univerz samo avtonomija burševstva! Bo že vlada z Nemci rešila vso stvar, in Slovenci bomo kot doslej brezpravni gostje!

Toda, če vse molči, en faktor ne sme zamuditi važnega trenutka, Slovenska akademikna mladina bo stopila na plan s staro našo zahtevoin bogovorilatako glasno, da zbudi zaspance in jim pove, kaj je njihova dolžnost. Namesto da bi prihajali migljaji od zgoraj navzdol, naj gredo sunki od zdolaj navzgor!

Akademik.

Ljudske šole na državne stroške.

Trst, 1. marca 1908.

Nikoli ne občutimo toliko sramote in ubožnosti, kakor če si kličemo v spomin, da za toliko tisoč Slovencev ne obstoja v Trstu niti ena ljudska šola. Človek premišluje in uvažuje: je li možno, da je slovenski narod tko beden in nesrečen? Ali sploh pomenja kaj? Ali pa je narod ubogih parijev? Jeza, sramota, bolešt, razburjenje, obupaost popada človeka, ko se domišlja tega stanja. Godi se nam kakor Čehom na Dunaju, kjer 300.000 Čehov nima niti ene javne ljudske šole!

Zakon o ljudskih šolah iz l. 1868, za-ukazuje primorano obiskovanje ljudskih šol. Tam, kjer občina noče ustanoviti javne šole, je dolžnost države, da sama izpolnjuje, kar v prenešenem delokrogu zaukazuje drugim. In dunajska vlada tudi proizvaja to, kjer gre za Nemce. Država vzdržuje na svoje stroške nemške šole v Trstu, Pulju in Tridentu.

Trst ima 200.000 prebivalcev, med njimi 8880 Nemcev; Pulj ima 37.458 stanovnikov, med njimi 4654 Nemcev; Trident ima 22.637 prebivalcev med njimi 2040 Nemcev. Pri tem pa je v Trstu 2216 vojaških oseb, v Pulju 7657, v Tridentu 2231.

Vlada vzdržuje v Trstu za 5% Nemcev nemško šolo za dečke, kjer deluje 14 učiteljev, za katero so izplašali stroški leta 1906. 41.373 K; dalje nemško državno ljudsko šolo za deklice, kjer deluje 23 učiteljskih oseb; stroški v 1906. l. 79.659 K; in nemško državno ljudsko šolo za dečke in deklice, kjer deluje 21 učiteljskih oseb; stroški 1906. l. 71.348 K.

Za 5% tržaških Nemcev in za 2832 otrok je omenjenega leta država vzdrževala 58 učiteljskih oseb ter potrosila 192.378 K. (Ali vprašanje je, koliko je resničnih Nemcev med otroci, ki obiskujejo te šole?)

V Pulju je nemška državna šola za dečke pri 12% Nemcev (glej, koliko je v Pulju vojaštva) z 11 učiteljskimi osebami z izdatki 1906. l. 45.005 K, v Tridentu za 9% Nemcev (glej število vojaštva) je nemška državna šola za dečke s 13 učnimi osebami in s stroški 44.750 K.

Celotni stroški države za nemško šolstvo v teh treh mestih znašajo 282.133 K.

Na Dunaju je po uradnem štetju 1.674.975 stanovnikov, in uradno je naštetih 102.974 Čehov, torej 6%, t. j. za 1% več nego Nemcev v Trstu. A v resnici je na Dunaju 300.000 Čehov, torej 18%. In takšna velika manjšina nima niti ene javne šole. 8% Nemcev v Pragi ima nerazmerno veliko množico javnih šol, ljudskih, srednjih in visokih.

Dunaj odklanja šole 14.189 otrokom, ki so se l. 1907. priglasili v nemških dunajskih šolah kakor Čehi! Vlada bi morala, ako bi imela samo drobtinico smisla za pravico, ustanoviti javne češke šole na Dunaju. Vlada daje za 5% Nemcev v Trstu 192.378 K na leto za nemške šole; 18% Čehov na Dunaju pa je brez šole! Za 3669 otrok v jugoslovanskih ali italijanskih mestih vzdržuje vlada 82 učiteljev in za teh pet šol zahteva vlada vsako leto od poslancev skoro 300.000 K.

Puščamo govoriti same številke v dokaz, da nas Slovence smatrajo za inferioren narod, dokler nam ne dajo v Trstu potrebnih šol! In dotlej ostanejo barbarske in nekulturne vse dunajske vlade!

Dalje v prilogi.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljski krožek št. Vid nad Ljubljano ima svoj sestanek 12. marca popoldne ob 4. uri pri „Slepem Janezu“. V ta krožek spadajo šole Sora, Preska, Perniče, Šmartno pod Šmarno goro, Čeručje, Ježica, Šiška in št. Vid. Posebnih vabil ne bo. Dobrodošli so pa tudi drugi kolegi in sploh prijatelji učiteljstva! Na svidenje torej! Na zdar!

Belokranjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 12. marca t. l. ob 10. uri popoldne v šoli v Črnomlju.

Dnevni red:

1. Nagovor predsednikov.
 2. Poročilo blaginje.
 3. Patriotizem v ljudski šoli.
 4. Na delo med ljudstvo!
 5. Vprašalne pole o delu šolskih otrok in o individualnosti istih.
 6. O cesarskem jubileju.
 7. Predlogi in nasveti.
- C. kr. okrajni šolski svet daje ta dan prosto vsemu učiteljstvu v namen, da se gotovo udeleži tega važnega zborovanja.

Op.: Vse učiteljstvo se prosi, da ob tej priliki prinese s seboj vse knjige iz okrajne učiteljske knjižnice, ker se sestavlja nov katalog. Odbor.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 8. sušca 1908. v Šmartnem v Zadretju točno ob 11. uri popoldne.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje 19. marca t. l. v navadnih prostorih na Celju. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve in nasveti. 3. Podavanje tov. J. Stuklja: „O dveh ekstremih.“ 4. Iz šolske prakse. Pričetek točno ob pol 10. uri popoldne. Ob 9. uri odborova seja. — Gosti dobro došli.

K obilni udeležbi vljudo vabi

odbor.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Srednješolski vestnik.

**** Umrl je v Zagrebu štajerski rojak iz Šmartna v Rožni dolini pri Celju, gospod I. Stožir, mnogoletni profesor, vrl narodnjak. N. v m. p.!**

**** Sklep tečaja na celjskih gimnazijah.** Letošnji I. tečaj se je na obeh celjskih gimnazijah za slovenske dijake tako neugodno zaključil, da se slovenska javnost mora upravičeno vprašati, kje je vzrok. V drugem in tretjem razredu slovenske nižje gimnazije je komaj polovica dijakov dosegla prvi red, v petem razredu višje gimnazije je pa padlo 15 Slovencev. Kje je torej vzrok? Gotovo je v prvi vrsti vzrok, da je mladina premalo marljiva. Vzrokov je pa brez dvoma iskati tudi na drugi strani — pri učiteljih. Na višji gimnaziji vlada med nemškimi profesorji najneestrajnejše sovraštvo do slovenskih dijakov; eden teh je že v začetku leta objubil slovenskim dijakom, da bodo obsedeli. Pri tem pa nikakor nečemo zamolčati, da tudi na nižji gimnaziji ni vse v redu. Gotovo je mnogo krivo, da je n. pr. v drugem razredu 56 dijakov stlačenih v eno tesno sobo, kakor da tudi profesor težko vse dijake vestno nadzoruje in je grajati, da se rajši dijake decimira nego ustvari paraleleke.

**** Za slovenske srednje šole v Trstu** se je zavzelo glasilo tržaškega socialno demokratičnega delavstva „Delavski list“. Opisuje razmere na nemški državni gimnaziji, kjer prenapeti nemški profesorji stiskajo slovenske dijake. Izreka zahtevo po slovenskem razumnstvu ter odločno pravi, da s podržavljenjem šentjakobske Ciril-Metodove šole v Trstu še boj za slovenske šole v Trstu ni končan, ampak „bo dolžnost vseh tržaških Slovencev, da nastopimo ob pravem trenutku tudi za dosego srednjih šol.“

**** Profesorja so ubili.** Predzadnji terek je par učencev poljske gimnazije v Kolomeji v Galiciji zvečer pričakalo profesorja Pjekarskega ter so ga tako pobili, da je drugi dan umrl. Sovražili so ga zaradi njegove strogosti.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ objavlja v 3. letošnji številki to izbrano vsebino: 1. Planinska pesem. Jos. V. and. Pesem. — 2. Naša Minka na Gorenjskem. Juraj Pangrač. Povest. 3. Umetnik — slikar. Podoba v barvotisku. — 4. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 5. Lisica in veverica. Polčan. Basen. — 6. Sušec in mali traven. Ivo Troš. Basen. — 7. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 8. Brez gospodinj. Andrej Bapč. Povest. — 9. Jutranja molitev. Podoba v barvotisku. — 10. Menjal je s sv. An-

tonom. Ivan Stukelj. Povest. — 11. Solnček. Zorislav. Pesem. — 12. Pridi, vesna, že! Bogumil Gorenjko. Pesem s podobo v barvotisku. — 13. Vsak po svoje. Silvester K. Basen. — 14. Vraba. Borisov. Basen. — 15. Deček in kavka. Sorin. Povest. — 16. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Fr. Rojce. — Spomin ptic. — Koliko ljudi umrje na dan. — Bitija, ki ne spa. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Slepa ljubezen. Ljudska igra s petjem v petih dejanjih. Spisal Anton Pesek, šolski vodja v Narapljah pri Ptujski gori. To je naslov knjigi, ki se tiska v „Učit. tiskarni“. Izšla bi bila že o novem letu, a je bila tedaj tiskarna preobložena z delom Rokopis so pregledali znameniti slov. pisatelji (tudi K. Meško) in priznan slov. glasbenik uglazbi pevske točke. Vsi, ki so rokopis pregledali, so izrekli priznanje ter so še posebej naglašali, da ima igra veliko vzgojno vrednost. Snov igri je zajeta iz vzgoje ter igra glavno ulogo učitelj Vekoslav Trpin. Igra je namenjena ljudstvu, da uvidi, kaj je prava in kaj slepa ljubezen do otrok, kaj je prava in kaj nepravna vzgoja. Opozarjamo že danes na to znamenito delo tov. Peska, več pa izgovorimo, ko knjiga izide. Naroča se pri pisatelju.

O tem delu smo prejeli ta dopis:

Naš vrli in delavni tovariš Anton Pesek je izdal novo knjigo pod naslovom „Slepa ljubezen“ v obliki ljudske igre. Knjiga bi tudi lahko imela naslov „Sad slabe vzgoje.“ Snov je zajeta iz življenja našega kmeta, ki kaže, kam privede otroke slepa ljubezen staršev — pa tudi starše same

Imel sem priliko ter čital to zanimivo delo v rokopisu. In reči moram, da me je jako presenetila zmoglost našega tovariša tudi na tem polju. Delo je pisano z veliko ljubeznijo učitelja trpina do ljudstva in do šole, ki hoče obema pomagati potom prave izobrazbe. V njem je mnogo prav ljubkih prizorov iz otroškega življenja. Nekateri prizori pa so naravnost pretresljivi, ki močno učinkujejo že na čitatelja. Dasi ima knjiga izraženo jasno tendenco, vendar se nikjer ne vsiljuje sama, temveč jo kaže povsod dejanje samo. Gotovo se bo dalo to delo z uspehom uprizorjati po odrh naših bralnih društev. Ako pa se izpuste nekateri prizori, bo pa prav primerna tudi za uprizoritev po šolah z učenci.

Sicer pa ni moj namen pisati kritike. To bodo storili že drugi. Pač pa opozarjam vse tovariše in tovarišice na to delo našega stanovskega tovariša. Naj bi ne bilo nikogar med nami, ki bi ne čital in sline naročil te knjige! Kdor je pa količkaj prijatelj našega ljudstva, bo med njim tudi razširjal to delo. Saj s tem bo mnogo koristil tudi šoli in samemu sebi.

Zlasti bi knjigo morala imeti vsa bralna društva in ljudske knjižnice, da pride med preprosto ljudstvo.

Delo je založil g. pisatelj sam ter ga menda začne razpošiljati, kakor hitro mu bo dopuščala — bolezen.

Torej sezite po knjigi; saj ni draga!

Kompoljski.

„Slovenski Branik“. Druga številka „Slovenskega Branika“ je izšla. Vsebinska je zanimiva ter obseja sledeče: Sprejem. — Zadeve in predzadnje ljudstvo štetje na Koroskem. — Šolski učenci za družbo sv. Cirila in Metoda. — Krmin in okolica. (Kulturno-narodno-pisna črtica.) — Družba sv. Cirila in Metoda. — Zamejni Slovenci. — Z narodnega bojišča. — Obrambno delo naših bratov. — Kaj delajo naši narodni nasprotniki? — Slostvo. — Narodna rodoljubna hiša bi ne smela „Slov. Branika“ pogrešati, ker je to edini obrambni list, ki ga imamo Slovenci. — List stane na leto 2 K 40 h. Naroča se pod naslovom: Upravišтво „Slovenskega Branika“ v Ljubljani, Tržaška cesta 33.

Kulturno delo.

+ „Akademija.“ V nedeljo je predaval v Ljubljani vseučiliški profesor iz Zagreba dr. Anton Heinz o življenju pod zemljo. G. predavatelj je omenjal, da se ravno naša domovina odlikuje tudi v tem oziru. Vse naš slovenski in hrvaški kras je podzemski svet zase, ki hrani svojo bogato fauno in floro. Tako rastlinstvo kakor živalstvo pod zemljo ne tvori kake vrste zase, marveč so to le površje na površju zemlje živčih organizmov. Seveda je oblika in življenje teh živali in rastlin pod zemljo prilagojena spodnjim razmeram. Živali so slepe in gluhe, zato pa je silno razvit tipalni čut. Žive pa le v takem podzemskem svetu, kjer še dobivajo hrane s površja zemlje. Bastlinstvo pogreša svojo zeleno barvo (klorofil). Koncem svojega zanimivega predavanja je gospod predavatelj vprašal, bi se li tudi človek mogel prilagoditi takemu podzemskemu življenju. To vprašanje odločno zanika. Rudarji, delavci v galjskih solninah, ki prižive večino svojega življenja pod zemljo, vedno le stremiti ven iz jame na dan, na sonce, ki je izvor vsega življenja. Dr. Heinz ume s svojim temperamentnim nastopom in oblikovno dovršenim predavanjem vezati slušatelje nase. Zato

je občinstvo z živahnim ploskom zahvaljevalo g. predavatelja z željo, da bi se kmalu zopet povrnil z enako intresantnim predmetom.

Politiški pregled.

*** Izid volitev v kmetijskih skupinah dne 21. februarja na Kranjskem.** 1. Sodna okraja Ljubljana-Vrhnika. Oddanih veljavnih glasov 2653. Dr. Šusteršič 2399 glasov. Povše 2486 glasov. Petrič 127 glasov. Čobal 93 glasov. Razcepljenih glasov je bilo 85, med temi je Kolenčevih okoli 40, neveljavnih glasov je bilo 126. — 2. Sodna okraja Kamnik-Brdce. Oddanih veljavnih glasov 1798. Dr. Krek 1710 glasov. 17 glasov je bilo neveljavnih, ostali glasovi so bili razcepljeni. — 3. Sodni okraji Kranj, Tržič in Škofja Loka. Oddanih veljavnih glasov 1871. Demšar 1835 glasov. Zabret 1809 glasov. Razcepljenih glasov je bilo 24, neveljavnih 84. — 4. Sodna okraja Radovljica in Kranjska gora. Oddanih veljavnih glasov 1161. Pogačnik 1032 glasov. Neveljavnih glasov je bilo 12, ostali razcepljeni. — 5. Sodni okraji Postojna, Logatec, Senožeče, Il. Bistrica, Cerknica. Veljavnih glasov je bilo oddanih 3065. Dr. Zitnik 2267 glasov. Drobnič 2209 glasov. Čuček 800 glasov. Martinčič 784 glasov. Razcepljenih glasov 28, neveljavnih 84 glasov. — 6. Sodna okraja Vipava in Idrija. Oddanih veljavnih glasov 1531. Lavrenčič 1061 glasov. Premerstein 453 glasov. Mlinar 16 glasov. Neveljavnih glasov 16. — 7. Sodni okraji Novo mesto, Kostanjevica in Krško. Oddanih veljavnih glasov 1599. Dular 1510 glasov. 30 glasov je bilo neveljavnih, ostali razcepljeni. — 8. Sodni okraji Trebnje, Zatičina, Žužemberk, Mokronog, Litija in Radeče. Oddanih veljavnih glasov 3504. Košak 3132 glasov. Dr. Lampe 3070 glasov. Mandelj 3008 glasov. — Prijatelj 190, Pehani 188, Tomič 175, Slane 171, Weinberger 97, Čobal 95, Mlinar 71, Firm 63. Razcepljenih glasov 126, neveljavnih 210.

*** Deželnozborske volitve na Kranjskem po mestih in trgih.** V Ljubljani sta zmagala kandidata narodno-napredne stranke dr. Tavčar in dr. Trillars 1468, oz. 1395 glasov proti dr. Gregoriču (950 glasov) in dr. Ravniharju (909 glasov). — V skupini Škofjalo-Kranj je izvoljen kandidat nar. napr. stranke Ciril Pirc. — V skupini dolenskih mest kandidat nar. napr. stranke notar Ivan Plantan. — V skupini Postojna-Vrhnika je izvoljen kandidat nar. napr. stranke I. Lenarčič. — V skupini Radovljica-Kamnik-Tržič je izvoljen radovljiški župan dr. Vilfan proti okrajnemu glavarju pl. Deteli. — V Idriji je zmagal pri ožji volitvi s pomočjo soc. demokratov tovariš Engelbert Gangl. — Trgovska in obrtna zbornica je izvolila dr. Fr. Novaka in Fil. Supančiča.

*** Nobenih slavnosti ob cesarjevem jubileju.** Ob priliki slavnosti 60 letnice cesarjevega vladanja ne bo na Dunaju nobenih slavnosti. Cesar je dovolil le, da se mu bodo smeli pokloniti samo otroci.

*** Avstrijski državni zbor se snide dne 17. marca.** Razpravljati bo moral najprej o proračunu.

*** Aktiviranje novega ministrstva.** „Union“ (Politik) poroča, da izide še pred sklicanjem poslane zbornice cesarjevo lastno-ročno pismo, v katerem bo odredeno aktiviranje ministrstva za javna dela ter pozvana vlada, da predloži državnemu zboru predlogo glede izpopolnjenja in kompetence ter proračunskih vprašanj novega ministrstva.

*** Pri deželnozborskih volitvah v Galiciji** na d-želi so dobili konservativci 25 mandatov (prej imeli 41), poljski demokrati 8 (4), poljski centum 3 (7), poljska ljudska stranka 17 (4), Rusini 21 (13).

*** Umrl je 17. t. m. na Dunaju** bivši finančni in trgovski minister Ign. pl. Plener.

*** V proračunskem odseku** je bilo rešeno poglavje o tobaku in sprejeti dotični predlogi o uvedbi poizkusov za gojenje tobaka na Štajerskem.

*** V avstrijski delegaciji** je pri razpravi o rednih stroških za vojsko izjavil delegat Leskivič, da bo glasoval za vojne potrebščine, da pa poudarja potrebo, da se tudi vojska demokratizira. Vojna uprava mora pri nabavi vojnih potrebščin jemati več ozira na obrtništvo. Dandanes se stavijo malim obrtnikom taki pogoji za razne dobave, da jih ti nikakor ne morejo sprejeti in so tako prisiljeni resignirati na vsako dobavo vojnih potrebščin. To se mora izpremeniti. Del. Nemeč graja, da nimamo določenega vojnega in mornariškega programa, zaradi česar so tudi vsa naša reformna podjetja vkljub velikim stroškom premalo uspešna. Nadalje obsoja grdo ravnanje z moštvo pri vajah; zahteva izboljšanje mezd za moštvo in meni, da bi tudi navadnim rekrutom enoletna služba zadostovala. Govorili so še razni delegati, zahtevajoč doletno službo, izboljšanje častniških plač in mezd za moštvo ter so svarili pred novimi koncesijami Madjarom v smislu samostojne madjarske armade.

*** Angleži proti Avstro-Ogrski.** Iz Londona javljajo, da je imel odbor za balkanske stvari sejo, ki so se udeležili mnogo članov liberalne stranke. Sprejeta je bila resolucija, ki pravi, da namen Avstro-Ogrske, da dobi od sultana dovoljenje za gradnjo makedonske železnice, ovira evropski koncert na prizadevanju, da delo za reforme ne ponesreči. Ker vidi odbor, da avstro-ogrška vlada — ker se bavi s svojimi železniškimi načrti — ne more s skrajno energijo vršiti naloge, poverjene od vlasti nji in ruski vladi leta 1903., zahteva, naj se izvajanje reform poveri drugim vlastem, ki so pripravljene pritiskati kakor potrebno na turško vlado. Odbor pritja iz srca izjavi barona Aehrenthala, da reforme v Macedoniji niso več stvar le dveh, ampak vseh vlasti. To izjavo barona Aehrenthala tolmači odbor kakor priznanje potrebe, da pridejo vlasti do novega sporazumjenja v goristenem smislu, tako da zadobi Avstro-Ogrska svobodo delovanja za svoje železniške načrte.

*** Italijansko politično društvo za Istro in vseučiliško vprašanje.** Ravnateljsvo „Istriane“ je imelo sejo v Trstu. Pogovarjali so se, kakor poročajo laški listi, o občinskih volitvah v Pulju in o prihodnjih občinskih volitvah v Piranu, Rovinju in Pomjanu. Predsednik Bennati je tudi referiral o pogajanjih glede volilne reforme v Istri. Kaj je povedal, tega seve listi ne pripovedujejo. Nazadnje se je protestiral proti nameravani ustanovitvi laške pravniške fakultete na Dunaju. — Kar se tiče zadnjega vprašanja: je takoj vidno za vsakogar, kdor pozna navadno bombastično frazeologijo in tragično pozo naših Italijanov, da so ti poplehni protesti le nekaj obligatnega in da alternativna „Trieste o nulla“ spada že k staremu železu.

*** Jezikovno vprašanje na Češkem.** Vsa nemška mesta in večji kraji Češke so se združili v veliko akcijo, da protestujejo proti uvajanju češkega razpravnega jezika v čisto nemških krajih.

*** Češki agrarci** nastopajo na vseh svojih zborovanjih z vsoto strogostjo proti praškemu nadškofu Skrbenskem. Povsod se sklepajo resolucije v tem smislu, ki se pošljejo papeškemu poslaniku na Dunaj z zahtevo, da se nadškof Skrbenski odstrani iz Prage. Povsod, kjer nastopajo duhovniki proti agrarnim kandidatom, se jim plačuje natančno po štolni taksi.

*** Bodoči bosanski deželni zbor.** V sarajevskih političnih krogih se govori, da za sedaj ne dobi Bosna svoje zbornice, marveč da se skličejo okrožne skupščine. Takih okrožnih skupščin bi bilo šest: za Mostar, Sarajevo, Dolno Tuzlo, Banjaluko, Travnik in Bihač. Te bi imele pomagati okrožnim oblastnjakom z nasveti in kontrolirati jih v konfesionalnem prometnem, cestnoredarstvenem in šolskem pogledu.

*** Volitve na Hrvaškem.** Iz Budimpešte javljajo, da se je baron Rauch tamkaj neki osebi pritožil na okoliščine, s katerimi se mu je boriti na Ogrskem, na Dunaju in na Hrvaškem. Pokazal ni nikakega optimizma. Njegovo razpoloženje je precej potrto. — Baron Rauch je bil zahteval, da mu se za vse volilne okraje stavi na razpolago vojska, a za znaten del okrajev je zahteval po en cel bataljon vojakov. Vendar ni uspel s svojimi zahtevami. Dobil je vojaško asistenco za 40 okrajev, toda nikjer v tolikem številu, kakor je zahteval. On ostaja pa vendar pri svoji zahtevi in urgira, da se mu stavi na razpolago toliko vojske, kolikor je zahteva. — Podban Czernkovich je, kakor javljajo iz Zagreba, izdal na poveljništvo okrožnic, da se brez odloga pokore pozivu predsednika volilnega odbora, ako bi on v svrhu vzdrževanja miru in reda zahteval pomoč. V slučaju potrebe, da se nastopi tudi s silo, a to v važnih in nujnih slučajih neposredno na zahtevo podžupanov in načelnikov mest Zagreba, Osjeka, Varaždina in Zemuna. Vojaška sila se uporabi baje v 40 okrajih. V Ogulinu bo poslan velik oddelek vojske. — Vse to ni nič pomagalo. Vlada je poražena na celi črti!

*** Rekonstrukcija ruske flote.** Iz Petrograda poročajo: Ministrstvo vojne mornarice je predložilo komisiji za deželno brambo svoje proračunske zahteve. Iste se sestavljajo: iz izrednih stroškov v znesku 1450 mil. rubljev, razdeljenih na štiri leta in določenih za gradnjo bojnih ladij in torpedovk ter za gradnjo pomorskih oporišč v Baltičkem morju; potem iz rednih stroškov v znesku 2000 mil. rubljev, ki pričnejo, razdeljeni na 10 let, s 87 mil. in se na leto povišajo do 250 mil. Vse ladje se bo gradilo v ruskih pristaniščih.

*** Odprava direktnih davkov na Francoskem.** V ministrskem svetu je napovedal finančni minister zakonsko predlogo, s katero se odpravijo direktni davki ter se nadomestijo s splošno pridobitno in z dopolnilno pridobitno za rodbinske poglavarje.

*** Turčija o denarni zadregi.** Berlinški „Lokalanzeiger“ poroča iz Carigrada, da se Turčija nahaja v silni denarni zadregi. Večina uradnikov ni dobila že od meseca avgusta nobene plače. Finančni minister in načelnik računsknega oddelka prihajata le redko v urad, in sicer tajno iz strahu pred množico ljudi, ki takorekoč oblega finančno ministrstvo, ker ne morejo dobiti denarja.

Jubilejski dar.

Učiteljsko — sebi: Tov. Janko Žirovnik iz St. Vida, izkupiček za „Narodne pesmi za šolsko mladino“ v februarju 138 K 93 v; Jakobina Dimnikova iz Ljubljane, za mesec marec 2 K; tov. Mirko Kozuh iz Konjice, prvo tretjino za t. l. 12 K; tov. F. Stefančič iz Vel. Lašče, za januar in februar 4 K; tov. Josip Kobal iz Dolenje vasi pri Senožečah, za februar 2 K; tov. Ivan Schmeidek iz Rov, za februar 2 K; tov. Minka Likarjeva iz Cerkelj pri Krškem, 1 K; tov. Andrej Kmet iz Cerkelj, 2 K; tov. Josip Lapajne iz Cerkelj, 2 K; tov. Marija Frantar iz Cerkelj 1 K, vsi za mesec februar; tov. Ferdo Juvanec iz Postojne, za januar, februar in marec 6 K; skupaj 182-93 K; zadnji izkazanih 590-24 K; doslej darovanih 763-17 K. Bog plati!

Vestnik.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: J. Stefančič (dvojno), Leopoldina Garbeis, Lea Bukovic, Ana Fink, Konrad Fink, vsi iz Vel. Lašče; Albin Miklavčič iz Smasta pri Kobaridu; Fr. P. Zidar iz Lemberga pri Šmarji pri Jelšah; Anton Porekar iz Hrama; Janko Blaganje, Tilka Blaganje in Ana Elsner iz Vač; Fr. Zupančič in Jospina Drstvenšek iz Šentruperta na Štajerskem; Janez Spitzer iz Sv. Marjete ob Pesnici; F. Lužar in Severa Tancig iz Izakov; F. Rauter s Planine na Štajerskem; Janko Rudolf in Mara Bole iz St. Vida pri Vipavi; Edvard Bohinec, Antonija Bohinec, Marija Kastelic, Janko Golob, vsi iz Cerkelj pri Krškem. Bog plati!

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Tvrda M. Grubbauerjevi sinovi, tovarna šolskih zvezkov v Linceu, od izkupička za šolske zvezke po slovenskih deželah 650 K. Pri tej priliki Grubbauerjeve šolske zvezke, ki vstrezajo vsem predpisom in so iz najboljšega papirja, slovenskemu učiteljskemu iznosu kar najtopleje priporočamo. — G. župnik Rudolf Raktelj 10 K s pripomočjo: Blagi prijatelj naš! Besed nimam, da se Ti dostojno zahvalim za prijateljsko lepo posmrtnico v „Učit. Tov.“ z dne 21. februarja t. l. kot mali davek za „Učiteljski konvikt“ pošljem po nakaznici 10 K v zahvalo gg. pevcem pri pogrebu mojega ljubega očeta; g. Teodor Raktelj, c. in kr. stotnik svojemu ljubemu očetu v spomin 10 K; del čiste dobička veselice pri Polščanki v Zatični 10 K; učiteljski prijatelj Evgen Jarec, trgovec v Sodražici, nabral v Mihelčičevi gostilni v Ribnici pri praznovanju častnega poraza našega kandidata napram domačim klerikalcem in kočevski premoči 10-82 K; Polzelsko učiteljsko na Štajerskem 5 K mesto venca na grob umrlega učitelja Čebula; 5 K je daroval Jožef Čmak v zahvalo, ker je polzelsko učiteljsko odstopilo od tožbe; g. Malči Kobal iz Kostanjevice 11 K s pripomočjo:

„Zopet smo se zbrali, da bi se radovali; — in kupice so zavzele, veselo pesmi zadoneli; pa, da naš dom bi kmalu stal, vsak je nekaj daroval.“ Gg. A. Gorjup in J. Inocente iz Postojne, 5 K. Bog plati!

Brzjavka. Prejeli smo naslednjo brzjavko: Zborovalci ljutomerskega učiteljskega društva iskreno čestitajo Ganglu k sijajni zmagi. Tomažič, predsednik.

Osebnosti v Kranjskem. Ker je učiteljica Karolina Domjanovičeva v Koroški Beli dobila zaradi bolezni dopust, pride na njeno mesto kot supletinja provizorična učiteljica v Loškem potoku Ivana Merharjeva. Učiteljica v Ihanu Suzana Balohova je dobila zaradi bolezni dopust in jo nadomestuje dosedanja pomožna učiteljica v Mengšu Gizela Ušeničnikova. Učiteljica v Breznici Ana Grudnikova je prestavljena v Trebnje in pride na njeno mesto pomožna učiteljica v Bohinjski Bistrici Uršula Potočnikova. Pomožna učiteljica v Kokri Amalija Jegličeva je imenovana za definitivno učiteljico na Dovjem, provizorična učiteljica v Mavčičah, Amalija Stebičeva, pa za provizorično učiteljico in voditeljico v Kokri. Marija Likarjeva, supletinja v Cerkljah, je imenovana za prov. učiteljico v Mokronogu, Terezija Juvančeva, supletinja v Studenem, za provizorično učiteljico v Bučki, Friderik Wurner, suplent na Raki, za provizoričnega učitelja v Škocjanu in Ana Golijeva, absolvirana učiteljska kandidatinja v Ljubljani, za supletinjo na Raki. Dopust je podaljšal tovariš Lebanu na Bukovici. Nadomešča ga še nadalje učiteljica Ivanka Meseč. Želimu mu, da skoro okreva.

Od 1. junija do konca šolskega leta uvedejo na vadnicah moškega in ženskega učiteljskega v Ljubljani nerazdeljen šolski pouk.

Šolske stvari na Koroškem. Predstavljeni so: učitelj Karel Hribenig v St. Jurju na Zili v Črneče kot začasni šolski vodja, učitelj v Domačalah Friderik Schreier v Merče kot začasni šolski vodja in podučitelj Jožef Hermetter iz Črneče v Libeliče. — Minister za bogočastje in nauk je imenoval začasnega vadniškega učitelja Antona Kovarčiča definitivnim in učitelja na ljudski šoli v Celovcu Roberta Kohlenbrein začasnim vadniškim učiteljem na c. kr. učiteljsko v Celovcu. — Razpisano je mesto učitelja na trirazredni ljudski šoli v St. Jurju na Zili v stalno nameščenje. Slovenščine zmožni učitelji imajo prednost. (Premalo!) — Razpisano je mesto šolskega vodje na dvorazrednici v Domačalah v stalno nameščenje. Slovenščine zmožni prosilci za to mesto nimajo niti prednosti. — Stara krivica!

Razstava „Otrok“. Splošno slovensko žensko društvo se je z veliko vsemoto lotilo priprav za prireditev razstave „Otrok“. Odboru ženskega društva se je posrečilo, pridobiti za to važno delo več strokovnjakov; zanimajo se pa za razstavo tudi različne trgovske ter industrijske firme. Na seji se je odbor že posvetoval o obsegu in razdelitvi razstave. Higijenični oddelek sta prevzela gospoda dr. Kraje in dr. Demeter vitez Bleiweis, oddelek, ki se bo tikal zanemarnjenih otrok, je prevzel sodni tajnik g. Milčinski, oddelek za otroške vrtnice g. Jerinova, umetniški oddelek g. prof. Žmit, zobozdravniški oddelek g. dr. Bretl. Razstava bo predočevala tudi vse, kar se tiče dnevnih domov, otroških varovalnic, otroških valilnic in vse, kar store za šolstvo s posebnim ozirom na gluho-neme in slepce. Oddelek za oblačila in hranila prevzamejo različne trgovci, ki se žele udeležiti razstave, naj se blagohotno ogleda pri odboru „Splošnega slovenskega ženskega društva“ in naj mu naznanijo, kaj hočejo razstaviti in koliko prostora bodo potrebovali. Tudi izda odbor poziv na občinstvo, naj mu za razstavo dopušče izdelke otrok samoukov, risbe, rezbarska in žagarska dela itd. Projektirano je, da se otvori razstava koncem poletja.

50letnica skladatelja Viktorja Parme je bila 20. t. m. Parma ima velike zasluge za slovensko glasbo. Prvo njegovo delo je bila opera „Urh grof Celjski“, ki je dosegla velik uspeh. Opera „Ksenija“ ima še danes privlačno silo kakor tudi opera „Stara pesem“, ki je prekrasno glasbeno delo. Komponiral je dalje opereti „Caričine amaconke“ in „Nečak“, za „Rokovnjače“ in „Legionarje“ je pa uglasbil pesmi, ki so postale čisto narodne z vsemi melodijami. „Mlade vojake“ zna vsak otrok na Slovenskem. Razne slovenske pesmi so mu bile podlaga za krasne potpourije. Tudi nekaj poskočnih plesnih komadov je njegovo delo. Parma je mojster instrumentacije in neizprljiv v melodijah, zato smemo gotovo še marsikaj pričakovati od njega na polju glasbene umetnosti. Neumornemu skladatelju naše čestitke!

Ivan pl. Zajc, slavni skladatelj in ravnatelj kraljevega deželnega glasbenega zavoda v Zagrebu, je umirovljen. Dobival bo na leto 5400 K pokojnine.

„Domačega ognjišča“ 2. številka je izšla s prav zanimivo vsebino. Novim naročnikom potrebujemo še lahko s 1. in 2. številko.

Posnemanja vredno. Okrajni šolski svet v Konjicah na Štajerskem je na prošnjo tamošnjega okrajnega učiteljskega društva priporočal krajnim šolskim svetom, da naroče za šolo „Domače ognjišče“.

Narodna stranka in gimnazijska mladina. Celjski „Narodni List“ piše: Če je kaj slabega na svetu, je kriva tega po „Slov. Gospodaru“ in zavijanju slovenske duhovščine gotovo le narodna stranka. Zdaj se nam očita, da pohujšujemo gimnazijsko mladino, češ, da vzdržujemo njen časopis „Svoboda“. Od nekdanj so imeli gimnazijci svoje časopise. V Mariboru v dijaškem semenišču je to že desetletja navada. Nihče sicer na te liste ne more bogve kako važnost polagati, toda noben pameten človek se ne domisli mladine v izdajanju njenih časopisov ovirati in ji braniti vaditi se v spisovanju spisov in članov. Izkušnja tudi kaže, da oni dijaki, ki se urijo s pisanjem takih spisov, niso najslabši v šolskih predmetih. Ali je to v najzadnjem času drugače, ne moremo soditi, a tudi ne verjamemo. Smešno in hudobno je pa v tej zadevi nam očitati pohujšanje mladine. Mi se veselimo, če mladina napreduje. Na drugi strani pa tudi resnici na ljubo opomnimo, da naša stranka ni bila merodajna ali da tudi ni sodelovala pri ustanovitvi dijaškega lista „Svoboda“ in tudi danes ni v tem oziru z listom v nobeni drugi dotiki, nego da morebiti posamezniki poleg naročnine iz veselja, da se mladina giblje, primaknejo površ še kako kronico. Mladini izražamo svojo odločno željo, naj se s svojim listom ne spušča na politična tla, ker bodo imeli mladi možje politike še pozneje v življenju dosita dovolj in še morebiti preveč, v prvi vrsti pa naj s svojim listom vplivajo, da se dijaštvo vsestransko izobražuje in se poleg izpolnjevanja šolskih dolžnosti nabira vsestranskega pozitivnega znanja za življenje.

Kremžar in učitelji. V Šmarjah na Goriškem je govoril v nedeljo urednik „Gorice“, nadbudni mladenič Kremžar, ki je pri-

digal o preustrojitvi ljudske šole, kakor da bi moral vsak stan imeti svojega učitelja, ter je rekel med drugim, da se dobi sedaj učitelje, ki neločijo krompirja od repe. Tako sodijo klerikalci o učiteljih. Ako smejo in morejo slepci soditi o bukvah, potem je goriški klerikalni žurnalst na pravi poti. Vzlic temu pa bodo morali goriški tovariši poskrbeti, da se navadi poba nekoliko dostojnosti. Vsak mlečnozobec se vendar ne bo zadiral v nas!

Poročil se je v ponedeljek, dne 2. sušca t. l. v župni cerkvi v Dobrinju pri Malinski na otoku Krku g. Ignacij Šijanec, učitelj v Gor. Gradu na Štajerskem, z gospico Cecilijo Mavrovič.

Iz Košane se poroča, da je bil prvi „učiteljski krožek“ za Košansko in Reško dolino v Novisušici dne 27. marca precej dobro obiskan. Udeležilo se ga je učiteljsko iz Košane, Nadanjesela, Suborja in O-trožnega brda. Tov. Janko Grad je predaval v izvenšolskem delovanju ter stavil tozadevne predloge, ki so se vsi sprejeli. Tudi je pojasnil pomen in namen učiteljskih krožkov. Upamo, da bo te prihodnji „krožek“, ki bo v četrtek dne 26. marca ob 2. uri popoldne v Ribnici pri „Želkoti“ tudi od cenjenih tovarišev in tovarišev iz Reške doline mnogobrojneje obiskan.

Za delavske otroke in sirote. Industrijska zveza v Brnu namerava vložiti v prošlavo cesarjevega jubileja veliko ustanovo za otroke in sirote industrijskih delavcev. Lepo to!

Konec srebrnih goldinarjev. Blagajnice avstro-ogrskih banke in državne blagajnice ne mislijo več dati v promet srebrnih goldinarjev, temveč jih bodo zamenjale s kronami, dokler goldinarji popolnoma ne izginejo iz prometa. Le na ta način je mogoče, da se bo občinstvo privadilo na računanje in plačevanje v kronah, to je, na kronsko vrednost.

Pedesetletnica doktorstva je obhajal 1. marca starosta štajerskih Slovencev g. dr. Josip Vošnjak. Bil je dne 1. marca 1858, torej pred petdesetimi leti na dunajskem vseučilišču promoviran doktorjem medicine.

V Čadramljah v konjskem okraju je priredilo tamkajšnje učiteljsko, dne 23. svečena t. l. tretji roditeljski sestanek v letošnji zimi. Kmetiškega občinstva se je zbralo — kakor pri prvih dveh sestankih — jako polno število: našli smo okrog 150 do 160 oseb. Ker je zborovalo ta dan v istem kraju konjsko okrajno učiteljsko društvo, so se tudi udeležili zborovalci polnoštevilo tega sestanka. Po pozdravu tov. nadučitelja Brumna je nastopil tov. Kerhlanke ter v jako poljudnem in zanimivem govoru razkazal navzočim škodljivi vpliv nezmerne uživanja alkohola in škodljivost kajenja. Da so poslušalci pazljivo sledili njegovim izvajanjem, v kateri je kaj umestno vpletel tudi mnogo zgodovinskih podatkov, je kazalo živahno odobravanje in pritrjevanje po končanem predavanju. Tudi so z navdušenjem odgovorili na vprašanje tov. nadučitelja Brumna, ali bi pač hoteli še kdaj priti na kak sestanek: „Seveda, gotovo! Še večkrat!“ Pri odhodu so se nekateri možje in ženske še posebej prav srčno zahvalili g. predavatelju. — Navzoče učiteljsko pa je spoznalo, da prirejanje takšnih sestankov ne dela ravno bogve kakšnih težav in da ni nehalno delo, kakor si je morebiti marsikdo mislil, in nekateri so sklenili, da hočejo tudi po zgledu tov. Brumna po možnosti še tekom te zime prirediti tak sestanek. Tako je prav! Le pogumno naprej!

Šolsko zdravstvo.

Sušica je grozna morilka človeštva. Dolžnost šole je, da opozarja mladino na to kruto bolezen. Pri nas, žal, še nimamo šolskih zdravnikov. Zato naj skrbi že zaradi človekoljubja učiteljsko, da z zdravstvenimi migljaji očuva mlada bitja prezgodnje smrti. Mnogo je takozvanih domačih zdravil, ki koristijo ali vsaj ne škodujejo. — Pravijo, da je suh hren, nastrgan, prav dobro sredstvo zoper sušico. Vsak dan ga je pozobati po eno žlico. Komur se upira sam, naj ga poizkusa uživati s črnim kruhom. — Domače zdravilo zoper sušico je tudi čaj iz navadnega domačega ječmena in iz mladih brinjevih vršičev. Ta čaj je piti na tešče in po večerji.

Luk — lukek (Aschlauch), ki je zlasti po Istri povsod znan, je preprosto domače zdravilo. Ta rastlina je iz vrste čebul. Pomnožujemo ga s potaknjenci. Luk je kuhinjska rastlina za juho, za zabelo in omako. Rast isto kot naša čebulica, ima tudi isti vonj, isto slast, le malo ostreji okus; nekoliko peče. Ravno kar razpravlja neki angleški zdravniški list o zdravilnem svojstvu te rastline. List pravi, da je luk tistemu, ki ga uživa sirovega radikalno zdravilo zoper glavobol, hripavost, slabo prebavljanje, zoper bolečine v ušesu, zoper kačji škorpionov in čebelin pik. Rano je treba le dobro namazati z lukom. Pospešuje spanje in zbija slast do jedit. Luk je najmočnejši meseca marca in aprila. Pozimi ostane v zemlji na vrtu, pokrit s slamo. Preden ga uživaj, ga obeli. Majhne narezane kosce pogoltni cele. Uživaj ga le popoldne. Nanj izpij kozorec vode ali nekaj požirkov vina.

Razgled po šolskem svetu.

— **Tretje vseučilišče** si bodo sezidali Madjari v Segedinu. Čudno je pri stvari poleg mnogega drugega to, da je v Segedinu 1387 otrok brez ljudskošolskega pouka, ker primanjkuje šol. Vseučilišče — seveda, kaj pa treba ljudskih šol?!

— **Nemški dijaki proti nemškimi vseučiliščem.** Te dni so nemški dijaki izročili ministrom dr. Marchetu in Peschki spomenico, v kateri protestujejo proti ustanovitvi nemških vseučilišč. Nemški dijaki naglašajo, da Italijani, Slovenci, Malorosi in Hrvati nimajo toliko denarja, da bi mogli vzdrževati svoja vseučilišča, marveč da bi morali plačevati nemški davkoplačevalci s svojim denarjem. Kaj sta ministra odgovorila na to nesramno spomenico ni znano. Po mnenju Nemcev ima torej pravico do kulture — torej do uživanja človeških pravic — le oni, ki je bogat! Kakor se vidi, ta civilizirani in svobodnomiselni narod nemški, ki se tako rad ponaša kot „narod mislecev“, ne pozna principov kulture, svobode in humanitete.

— **Štrajk bogoslovcev.** Na bogoslovni fakulteti dunajski so bogoslovci zapustili predavanje profesorja Comerja, ker je monakovskega profesorja Schnitzerja imenoval barbara. Akademski senat je posredoval, da je profesor Comer to besedo preklical, nakar so se zopet začela redna predavanja.

— **30 židovskih učiteljev aretovanih.** V Lodzu so aretirali 30 učiteljev tamošnje židovske šole, ker so v šoli razpravljali o politiki.

— **Berlinski ljudskošolski učenci po veri in narodnosti.** Uradna statistika za l. 1906. izkazuje sledeče zanimivosti: Od 227.230 šolarjev je bilo po veroizpovedanju evangelske 198.750, Mennonitov 3, rim. katoliške 22.296, Babtistov 148, židovske 4.190, Metodistov 14, desident 263, starokatoliške 5, reformirane 57, Adventistov 18, staroreformirane 1, Mormonov 2, luterške 122, prostoverceve 356, staroluterške 58, 1447 šolarjev ni bilo krščenih. — Po narodnosti se dele: 4493 šolarjev ne govori nemščine, oziroma le slabo, a govore sledeče jezike: 1004 le poljščino, 2030 poljščino in nemščino, 100 ruščino in nemščino, 97 madjarščino in nemščino, 9 danščino in nemščino, 25 francoščino in nemščino.

— **Umrl kot drvar.** Pred kratkem je umrl zaradi dobljenih ran penzionirani učitelj Peter Nairz iz Lermoosa na Tirolskem, ko je sekal drva v gozdu. Podžagano drevo ga je zadelo, mu zlomilo nogo, in posledica je bila smrt.

— **Obilen blagor božji.** V ogrski vasi Daras je rodila žena tamošnjega učitelja Zsigmond četvorčke — same deklice. Mati in hčerke se počutijo dobro.

— **Posnemanja vredno.** Praški mestni zastop je v svoji seji dne 9. novembra 1907. sklenil, nakloniti praškemu učiteljskemu za 1908. leto 100.000 kron draginjske doklade, in sicer nemškemu učiteljskemu 6000, češkemu pa 94.000. Katehetje in oženjenci z več kakor petimi službenimi leti dobe dvojno draginjsko doklado. — Blejski občinski zastop pa — ki mu načeluje župan-učitelj — je črtal postavko o draginjski dokladi tamkajšnjemu učiteljskemu. Slava mu!

— **Nova učiteljska zveza.** Angleško in holandsko učiteljsko v Oranje-kolonijah v južni Afriki se je združilo v skupno učiteljsko zvezo.

— **Koliko plačujejo posamezne države za šolstvo in za vojaštvo.** Povprečno plača državljan:

	Šolski donos	Za vojaštvo:	Za šolstvo:	v primeri z vojaškim
Angleško	25 frankov,	6 frankov,	24 %	
Nemčija	18	7	39	
Francija	24	5	21	
Švica	8	15	188	
Avstrija	9	2	22	

— **Nesreča.** V vasi Walliswil na Angleškem se je udril neki sedemletni učenec na stranišču in padel v gnojnico ter utonil.

Z gospodarskega polja.

— **Jagode v Slavoniji.** Iz nekega poročila osješke trgovinske in obrtne zbornice je posneti, da je lani izvoženo iz področja slavonske trgovinske in obrtne zbornice petdeset vagonov jagod.

— **Kranjsko čebelarstvo društvo v Ljubljani** je dobilo od države 500 K podpore. To je malo!

— **Velika draginja živeža vlada v Belgiji.** Zato je vlada dovolila, da se sme uvažati sojavo, mesne konzerve itd. brez posebne carine.

— **Sueški kanal** je leta 1907 pasiral 4222 ladij s 14 in pol mil. tonelami. Prejelo se je pristojbin za pasiranje 104.780.000 kron, obratni stroški so znašali 25.442.000 K.

— **Svetovna razstava v Tokiju** se vrši leta 1912. Trajala bo od 1. aprila do 31. oktobra. Vse države in vsi narodi so povabljeni na sodelovanje. Delajo že sedaj priprave.

== Mlekarska razstava v Londonu. V prvi polovici meseca oktobra m. l. se je vršila v Londonu mlekarska razstava, ki jo je uprizarila angleška mlekarska zveza „British Dairy Farmers Association“. Razstavljenih je bilo 8175 predmetov, 237 komadov molzne živine, 48 koz, nad 5700 komadov perutnine, 593 vzorcev masla, 420 sira, stroji za moljenje, razni mlekarski stroji in orodja, stroji za pregledovanje jaje itd.

== Ribarska zadruga v Neretvi v Dalmaciji pošilja do 300 kg rib na teden na Dunaj. Čisti dobiček znaša povprečno eno krono za vsak kilogram.

== Dohodki iz prodaje jagod. Leta 1907 je zaslužilo prebivalstvo petih okrajev v Bavarskem gozdu samo pri nabiranju in pri prodaji jagod 698 400 K.

== Naraščanje uporabe gnojil v Nemčiji. Umni kmetovalec danes ne more izhajati več brez uporabe umetnih gnojil, ako hoče le količjak izboljšati donosnost svojega gospodarstva. Tudi na Slovenskem opazujemo, da se umetna gnojila vedno več upražujejo in uporabljajo, toda daleč smo še vedno od pravilne in smotrom odgovarjajoče uporabe. Da moramo napredovati tudi v tem, nam daje dober zgled kmetijstvo v Nemčiji, ki od leta do leta uporablja več umetnih gnojil. Leta 1900 se je n. pr. v Nemčiji izdalo za umetna gnojila 213 milijonov mark, l. 1905. pa že 300 milijonov mark. Najvažnejša umetna gnojila so: Tomasova žilindra, koščena moka, kajnit, guano, čilski soliter in razna druga. Največjo vlogo ima čilski soliter, ki so ga l. 1905. kupili za 80 milijonov mark.

== Delavci brez dela na Angleškem. Iz Londona poročajo, da se je število brezdelnih delavcev v mnogih provincijah Angleške znatno povečalo. Največje je število delavcev brez dela v grofiji Lancashire. V tej grofiji so izvolili deputacijo 60 mož, da gre peš v London ter izroči kralju Edvardu petico.

Raznoterosti.

× Za 12 milijonov ustanov. Mitres Rylandy vdova nekega tvorničarja v Manchesteru, je v svoji oporoki zapustila v dobrodelne svrhe dvanajst milijonov kron. Četrti znesek od te vsote je darovala že v svojem življenju v dobrodelne svrhe. Med drugim je ustanovila velikansko knjižnico Rylandy, ki je vredna več milijonov.

× Gregorijanski koledar na Kitajskem. Iz Pekinga poročajo, da z letom 1909 namerava tudi Kitajska vlada uvesti zapadnoevropsko časotetje. Tako izpodrine vsaj v javnem življenju gregorijanski koledar kitajskega, ki je bil v nebeškem cesarstvu v navadi že tisočletja.

× 83.000 odpuščenih delavcev. Iz Londona javljajo, da so lastniki ladjedelnice Tyne ob severovzhodni obali odpuščili 83.000 delavcev. Beda je njihov delez!

× Na Angleškem je umrlo lani 2800 otrok zaradi opeklin, dobljenih pri pečeh in ognjiščih.

× Koliko znosijo čebele. Pri zadnjem štetju so našli v Avstriji 995 281 panjev, iz katerih se dobi v enem letu 56.881 meterskih stotov medu in 3293 meterskih stotov voska. Ako se računi med povprečno po 1 K, vosek pa po 3 K pri kilogramu, znaša to skupno vrednost 6.686.500 K. Ako bi se hotelo odpeljati ves vosek in med ene letine, bi potrebovali 602 železniška voza, ako bi naložili v vsakega 10 000 kilogramov. Ker pa tovarni vlak navadno nima več kakor po 20 polnih voz, bi potrebovali 30 tovarnih vlakov. Čebelice se vse to znosile v praških in kapljicah.

× Marljivost čebel. Neki prirodnoznanec, ki je obširneje proučeval marljivost čebel, je našel, da morajo te pridne živalce obleteti nič manj nego 1 in pol milijona posameznih cvetov, da naberejo 1 kilogram sladkorja, da dobijo 1 kilogram medu, ki ima približno 75 odstotkov sladkorja, je potrebno okoli 1.005.000 cvetov.

× Kaj je delal cesar Viljem na Angleškem. Angleški statistiki imajo za vsako budalost dovolj časa. Tako je izračunal neki tak statistik, da je cesar povodom zadnjega obiska v Highliffeu podpisal 1000 državnih aktov, napisal 200 pisem, čital 100 časopisov, prevozil na avtomobilu 1500 milj, izprehajal se 10 ur, cepil štiri drevesa, obiskal 2 cerkvi, ustrelil 700 fazanov in jerebie, spal 147 ur in izdal 7200 mark za prenočišča in 14.000 za avtomobilske stroške.

× Francosko prebivalstvo nazaduje. Dočim se je od leta 1896. do 1905. rodilo na Francoskem povprečno 839 843 otrok, je padlo to število leta 1906. na 806 847. To je tem žalostnejše, ker je bilo leta 1905. le 295 924 porok, a leta 1906. pa 306 487. Seveda je treba upoštevati, da je povprečno število ločenih zakonov od leta 1896.—1905. bilo le 8105, a leta 1906. je naraslo število na 10 573.

× Moč Niagare. Črna energija, ki bi se mogla izžepati iz Niagare, se ceni na tri milijone in pol konjskih sil, kar znači na leto približno 50 milijonov ton kamenega oglja ter 612 milijonov in pol kron.

× Bolgarsko vsučiliško vprašanje. Kakor javljajo iz Sofije, je ministrski svet sklenil pozvati na vsučilišče nazaj vse lani odlovljene profesorje, izvzmošni rektorja Kisova. S tem je to vprašanje rešeno.

× Umetnine v francoskih cerkvah. Francoski naučni minister ni brez povoda v zadnji seji ministrskega sveta predlagal, naj se cerkvene umetnine shranijo v okrajnih muzejih. Posebno, odkar je cerkev skregana z državno oblastjo, delajo razni starinarji čimdalje boljše kupčije z župniki za cerkvene umetnine. Na vsem Francoskem je nad 30 000 cerkva, ki imajo za umetnost in arheologijo dragocene predmete. Seveda ni mogoče toliko cerkva neprestano nadzorovati, da bi se jih ne polastila duhovniška lakomnost.

× Koliko dobička ima pošta od pozabljenih ljudi. Največ dobička dajejo pošti pozabljeni in raztreseni ljudje, ki frankirajo svoje pošiljke z napočnimi, nezadostnimi znamkami ali pa sploh pozabijo na naslov. V letu 1906/07 (upravnem) je preostalo svetovni pošti 29 3/4 milijonov takih pisem in drugih poštnih pošiljav. Po določenem času namreč zapade pošti, česar ni mogoče dostaviti ne odpošlatelju ne tistemu, ki mu je pošiljatev namenjena. Zapadlih 29 3/4 mil. poštnih komadov je obsegalo razna plačilna sredstva, namreč bankovce v vrednosti 330 000 mark, nadalje čekov menic in znamk za 13 1/2 milijonov mark, skupno tedaj skoraj 14 milijonov mark. Čudno je, da število pozabljenih in raztresenih ljudi narašča z vsakim letom. Seveda je treba vedeti, da je imela svetovna pošta v upravnem letu 1906/07. v prometu 4800 milijonov poštnih komadov, med temi je bilo 2800 milijonov pisem, 112 milijonov tiskovin, 830 milijonov dopisnic in razglednic itd.

× Koliko je izumitelj? Mnogo več, nego se navadno misli. Neka angleška statistika pravi, da se je samo leta 1905 podelilo 2.625.745 patentov na vsem svetu. Samo Japonska izkazuje lepo število 11.000. Za njo pride Norveška in Rusija vsaka s 17.000 izumi. Švedska, Španija, Švica, Italija in Avstro-Ogrska imajo po 24.000 do 84.000 patentov, dočim jih je Kanada dosegla 100.000. Nemčija jih ima 200.000, Belgija pa 203.000. V Angliji jih je 226.000 na Francoskem 385.000, v Zedinjenih državah ameriških pa 850.000.

× Salomonski odgovor. Pri neki železniški nezgodi je izgubil življenje ljubljani mož gospe A. Odkodine je dobila 15.000 K. Kmalu potem je bila zopet nesreča ter je neki mašinist prišel ob desno nogo. Dobil je 20.000 K. Ko je to zvedela gospa A., prišla je k ravnatelju, češ: „Mašinistu je bila odtrgana le ena noga in je dobil 20.000 K. jaz pa sem izgubila svojega žarko ljubljeneža moža a dobila sem le 15.000 K.“ Ravnatelj ji je mirno odgovoril: „Draga gospa, ta ubogi mašinist si niti za 20.000 K ne more kupiti nove noge, a vi si s svojimi 15.000 K lahko dobite moža in še mlajšega kakor je bil vaš pokojni“.

× Dragi rokopis. V arhivu v Perugiji so našli 14 rokopisov slavnega virtuozu Paganinija. Neki angleški bankir je ponudil za teh pet rokopisov 288.000 K. Američan Morgan, znani ljubitelj starin, pa je ponudil za 10 rokopisov 960.000 K. Italijansko ministrstvo je prodajo prepovedalo, ker kupi rokopise italijanska vlada.

Listnica uredništva.

Z. B. v Berlinu: Prejeli in porabimo prihodnjič. Pozdrav! — Sosed: Danes teden.

Listnica upravnistva.

Hvala tistim zavednim naročnikom, ki so se odzvali zadnjim listnicam. Pokazali so, da še ni umrla med njimi stanovska zavest, njih učiteljski ponos in skrb za obstanek našega vrlega glasila. Posebno pohvaliti moram nove naročnike, ki so se z malimi izjemami naročili na list kar z nakaznico. Tako je prav; tako bi moralo biti pri vseh. Ali je še veliko starih nepoboljšilivcev, katerih zavednost se menda še ni povzpela do spoznanja, da lista ni mogoče vzdrževati, če naročniki ne store svoje dolžnosti. Pozivljem jih tedaj še enkrat — zadnjič: store naj svojo dolžnost, in naj ne prisilijo upravnika, rabiti najradikalnejšega sredstva. Vem, da je težko plačati vse, če je človek zaostal za več; poznam slabo Vaše materijalno stanje, ali opetovano sem že poudarjal, da vpisujem rad tudi male zneske na račun. Par kronic si pa vsak, tudi to vem, če ima le kaj ponosa in zavesti, že odrga. Prepričan sem, da nihče ne misli, da se dolo, če je več let zaostal, kar zbrše. Čemu torej čakate?!

Nekateri žele, naj bi se jim poslal poštni ček. Uvažujte to, da mora upravnik ob takem stanju štediti. Čeki niso zastoj. Neračunljivo je ta izdatek, ker bi najbrže mnogi ne uporabili čeka, in bi blagajna imela še ta izdatek. Ko bo ista v boljšem stanju, se prilože vsem naročnikom zaželeni čeki. Da se to zgodi čim prej, se poslužujte kar najhitreje in najmnogobrojnejše poštnih nakaznic.

Upravnik.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 399 Kranjsko. 69 1—1

Na štirirazredni ljudski šoli v Senožečah se razpisuje s tem mesto učitelja v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 2 aprila 1908.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 1. marca 1908.

Št. 545.

70 1—1
Na dvorazredni deški ljudski šoli v Smihelu pri Rudolfovem se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potem semkaj predlagajo do 24. marca 1908.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem, dne 24. februarja 1908.

Št. 544.

71 1—1
Na enorazredni ljudski šoli v Podgradu pri Rudolfovem se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potem semkaj vlagajo do 24. marca 1908.

C. kr. okr. šolski svet v Rudolfovem, dne 24. februarja 1908.

Št. 344.

72 1—1
Na enorazredni ljudski šoli na Radovci se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potem semkaj vlagajo do 24. marca 1908.

C. kr. okr. šolski svet v Črnomlju, dne 24. februarja 1908.

Št. 546.

73 1—1
Na dvorazredni ljudski šoli v Vajti vasi se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potem semkaj vlagajo do 24. marca 1908.

C. kr. okr. šolski svet v Rudolfovem, dne 24. februarja 1908.

Članom društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.

V letošnjem letu sta umrla: Ivan Hočevar, šol. vodja v Zagorju, dne 1. februarja, in Ferdinand Grob, šol. vodja pri Sv. Blažu, dne 4. februarja. Zaostali se je izplačalo 1430 K. Prispevka 4 K je plačati meseca marca. Društveni člani, ki imajo plačati še zaostanke, se opozarjajo, da je poleg teh obrovov plačati tudi t-koče posmrtni in rezervne doneske. Polagoma prejmo vsi člani obvestila o svojem računskem stanju, ker so nekateri v teku leta prezrli ta ali oni slučaj smrti, zaradi katerih se niso hoteli opomniti. Neporočeni člani, ki še niso naznanili opravičence za prejem posmrtnine, naj to store čimprej.

O d b o r.

Zahvala.

Ob smrti mojega očeta šol. ravnatelja Fr. Raktelja izplačala mi je „Jubilejska Samopomoč“ svoto 448 K. Dolžnost me veže, da izrekam „Jubilejski Samopomoči“ tem potem svojo najiskrenejšo zahvalo.

Ljubljana, 22. februarja 1908.

Franja Rakteljeva.

Za svojo kartonažno tvornico sprejem kot

vajenca

krepkega dečka z dežele s popolno oskrbo hrane in stanovanja. Zadostuje ljudska šola. Ponudbe naj se dpošljejo na trvdko

Ivan Bonač v Ljubljani.

Zalogo šolskih zvezkov za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lepopisu iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 26—4

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorce na zahtevanje zastoj in franko.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani
na Dunajski cesti šte. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52—27

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov.

Slavnemu učiteljstvu se priporoča stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“

Izborna kuhinja in klet. — Vsak petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporoča

38 12—3

M. Rozman.

Narodna knjigarna

12 52—18
v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljstvu za dobavljenje vseh knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5

blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52—5

Največja tvornica na jugu Avstrije

Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

Cenovnik zastoj in poštne prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga

priznana pravih švicarskih

Union-ur

31
52—10
katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec

v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Specialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

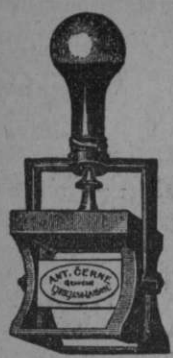
Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezene.

Strogo solidno blago. Niske stalne cene. Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

Kolodvorske ulice št. 8.

15 52—26

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev.

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.
Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišeji, monogrami itd. itd. 52 6
Ceniki gratis in franko.

Ustanovljeno 1842 Električna sila. Telefon 154

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njih priznajo najboljši, črni, medli 19 52-10
lak za šolske table.

Ortopedično zdravilni zavod

v katerem se zdravi pod nadzorstvom
dr. Ivana Oražna raznovrstno skrivljenje hrbtenice, izbočen hrbet, neenake rame, neenaka ledja itd.
se nahaja

na Turjaškem trgu št. 4,
I. nadstropje.

Zavod je odprt tudi med počitnicami julij in avgust.

Pojasnila daje dr. Ivan Oražen ob svojih ordinacijskih urah od 9.—10. dopoldne in od 2.—3. popoldne v Wolfvih ulicah št. 12. 185 12-4

Ljubljanska plinarna

priporoča svoj

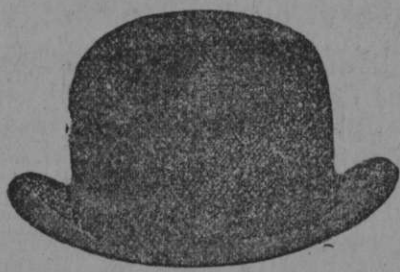
angleški plinov koks

kot kurivo prosto dima, saj in smradu, pripravno za kurjavo v šolah in stanovanjih.

Cenjeno učiteljstvo in slavne šolske oblasti vabimo, da si ogledajo v ljubljanski plinarni naše

plinove peči in aparate za kuhanje

katere imamo vedno v najbogatejši izbiri na razpolago. 137 12-7

Blaž Jesenko

Ljubljana

Stari trg št. 11

priporoča (154) 12-5

klobuke, cilindre, čepice itd.

najnovejša fašone po najnižji ceni.

Naš denarni zavod.

(24) 12-3

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potem poštne nakaznice ali e. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 886.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.
Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in knjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.
Prošnje za posojila brezplačno proti vplačljavi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopušljanje rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	12	mesečních	rokih,	in	sicer	11	rokov	à	9	K	—	h,	12.	rok	4	K	73	h
B	18	"	"	"	"	17	"	"	6	"	—	"	18.	"	3	"	56	"
C	24	"	"	"	"	23	"	"	4	"	50	"	24.	"	4	"	—	"
D	38	"	"	"	"	37	"	"	3	"	—	"	38.	"	4	"	66	"
E	46	"	"	"	"	45	"	"	2	"	50	"	46.	"	1	"	81	"
F	60	"	"	"	"	59	"	"	2	"	—	"	60.	"	1	"	70	"
G	70	"	"	"	"	69	"	"	1	"	75	"	70.	"	1	"	42	"
H	85	"	"	"	"	84	"	"	1	"	50	"	85.	"	1	"	26	"